

การใช้สัญลักษณ์ในบทอัศจรรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย

The Use of Symbols for Love Scenes in a Local Thai Fantasy Novel

Received: January 05, 2023
Revised: January 26, 2023
Accepted: January 29, 2023

กานต์พิชชา เชื้อสะอาด¹, วรวรรธน์ ศรียาภัย²,
วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์³ และ ปาริชาติ โพธิ์⁴
Karnpitcha Chuesa-art, Warawat Sriyaphai,
Warunya Yingyongsak and Parichart Pothi
(thirawan.cartoon@gmail.com)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลการศึกษาจากงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอัศจรรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เก็บข้อมูลจากตัวบทอัศจรรย์ในนวนิยายประเภทจินตนิยาย เรื่องสีนhamนตาแห่งลานนา ของ บัณฑิตล้ำค่า โดยใช้กรอบแนวคิดการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ (Symbol) ของ สมเกียรติ รัชสมัย เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) เนื้อหาแล้วสรุปผล การศึกษาพบว่า การใช้สัญลักษณ์ในบทอัศจรรย์ที่ปรากฏในนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนhamนตาแห่งลานนา พบผู้ประพันธ์ใช้สัญลักษณ์ส่วนตัวหรือสัญลักษณ์เฉพาะบุคคล กล่าวพรรณนาถึงเหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิง ปรากฏการใช้สัญลักษณ์ 5 ประเภท คือ 1) กิจกรรมนันทนาการ 2) พืช 3) สัตว์ 4) เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธ และ 5) ธรรมชาติ

คำสำคัญ: สัญลักษณ์, บทอัศจรรย์, นวนิยาย, จินตนิยาย, พื้นถิ่นไทย

Abstract

This research article provides the consequences of qualitative research which aims to study the use of symbols for love scenes in a local Thai fantasy novel. The data was collected from love scenes in the novel of fantasy called

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Candidate, Doctor of Philosophy Program in Thai, Faculty of Liberal Arts, University of Phayao
^{2,3,4} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
School of Liberal Arts, University of Phayao

Sinehamonta of Lanna of Banthoon Lamsam. Furthermore, Somkiat Rakmanee's conceptual framework of stylistic device "symbol" was applied as a tool for data analysis. The descriptive analysis, in addition, was used to analyze data and the results were finally summarized. The outcomes showed the symbols used in love scenes of the local Thai fantasy novel titled Sinehamonta of Lanna that the poet uses private or personal symbols to describe the scenes of sexual intercourse between males and females. There are, additionally, 5 types of symbols used in the novel, namely 1) recreational activities 2) plants 3) animals 4) tools, materials, weapons, and 5) nature.

Keywords: Symbols, Love Scenes, Novel, Fantasy, Thai Local

บทนำ

การสื่อสารด้วยภาษาถือเป็นวรรณศิลป์และเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่าน การใช้ภาษาเป็นศิลปะที่เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำ การเลือกสรรถ้อยคำ สำนวนและโวหารที่มีความไพเราะ เพื่อมุ่งการสื่อความหมายที่ชัดเจนไปยังผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้โวหารภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ในวรรณกรรมนวนิยายประเภทจินตนิยาย ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีในการสร้างเรื่องแบบเหนือวิสัย อันเป็นเรื่องราวที่เกิดจากการใช้จินตนาการของผู้ประพันธ์ หรือการใช้จินตนาการผสมผสานกับประสบการณ์ชีวิตของผู้ประพันธ์เอง เพื่อสร้างเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการพรรณนาภาพเหตุการณ์ โดยเฉพาะการพรรณนาถึงบทอัศจรรย์หรือการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงด้วยการใช้สัญลักษณ์เป็นสิ่งแทนเหตุการณ์ที่ต้องการกล่าวถึง ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการพรรณนาถึงภาพเหตุการณ์นั้นอย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งเป็นการสร้างความงามในทางวรรณศิลป์อย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักประพันธ์ในการกล่าวถึงกิจกรรมทางเพศได้อย่างงดงามและกลมกลืนไปกับเนื้อเรื่องอย่างแนบเนียนเป็นธรรมชาติ

บทอัศจรรย์ หมายถึง บทหรือกรอนตามธรรมเนียมนิยมในวรรณคดี พรรณนาเพศสัมพันธ์ของชายหญิง มักกล่าวให้เป็นที่เข้าใจโดยใช้โวหารเป็นสัญลักษณ์หรืออุปมาอุปไมย เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กล่าวคือ บทอัศจรรย์เป็นบทที่กล่าวพรรณนาถึงการมีเพศสัมพันธ์โดยใช้สัญลักษณ์แทนการกล่าวถึงกิจกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้น สัญลักษณ์จึงเป็นเครื่องหมายแสดงภาพแห่งความรู้สึกนึกคิดในจินตนาการของผู้ประพันธ์ การจะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ ก็ต้องเข้าใจภาพหรือ

จินตภาพและการจะเข้าใจจินตภาพก็ต้องถอดความจากเครื่องหมายแสดงภาพหรือสัญลักษณ์ของผู้ประพันธ์ให้ได้เสียก่อน (ดวงมน จิตรจำนง, 2541) นอกจากนี้ สัญลักษณ์ยังหมายถึงการนำสภาพหรือลักษณะของสิ่งหนึ่งใช้แทนหรือเป็นตัวแทนของอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องการกล่าวถึง การเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ต้องผ่านการวิเคราะห์และตีความหรือดูบริบทที่แวดล้อม จึงจะสามารถเข้าใจสัญลักษณ์นั้น ๆ ได้ กล่าวคือภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์จะตีความตามอรรถที่ปรากฏในตัวบท หรือตีความโดยนัยแห่งสัญลักษณ์นั้นก็ย่อมทำได้ หมายความว่า ตัวบทนั้นจะอ่านเอาความตามตัวหนังสือก็ได้ หรือจะอ่านตีความตามเจตนาแฝงเร้นของผู้ประพันธ์ก็ได้

สัญลักษณ์สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ สัญลักษณ์ทั่วไปที่ผู้ใช้ภาษาทั่วไปสามารถตีความและเข้าใจตรงกัน และสัญลักษณ์ส่วนตัวหรือสัญลักษณ์เฉพาะบุคคลเป็นการใช้สัญลักษณ์ของนักเขียนคนใดคนหนึ่ง บางที่ต้องพิจารณาตีความจากบริบทหรืออาจได้รับการแนะนำได้บ้างว่าสัญลักษณ์ที่นักเขียนกำหนดขึ้นนั้นเป็นสิ่งแทนของอะไร ในแง่ใด (สมเกียรติ รัชฌ์มณี, 2551)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมมีทั้งสัญลักษณ์ทั่วไปและสัญลักษณ์เฉพาะบุคคล การตีความสัญลักษณ์นั้น ผู้อ่านจะต้องพิจารณาถึงความหมายทั้งที่มีความหมายตรงและความหมายที่ไม่ตรงกับสัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับบริบทของเรื่องเป็นสิ่งสำคัญ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า นวนิยายประเภทจินตนิยาย เรื่องสินหามนตาแห่งลานนาเป็นนวนิยายที่ผู้ประพันธ์ได้เขียนพรรณนาบทอัศจรรย์โดยการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์เอาไว้ได้อย่างน่าสนใจ และเป็นนวนิยายที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านเป็นจำนวนมาก โดยดูจากยอดการตีพิมพ์ถึง 3 ครั้งในช่วงสองเดือนแรกกว่าสองหมื่นเล่ม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการใช้สัญลักษณ์ในบทอัศจรรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่องสินหามนตาแห่งลานนา ว่า ผู้ประพันธ์มีชั้นเชิงในการใช้สัญลักษณ์พรรณนาถึงภาพเหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอัศจรรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สินหามนตาแห่งลานนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การคัดเลือกข้อมูล ผู้วิจัยเลือกข้อมูลแบบเจาะจง โดยทำการศึกษาบทอรรถรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดน่านในภาคเหนือ ทำการอ่านและนำข้อมูลออกมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1) นำข้อมูลที่อ่านได้มาแยกประเภทของการใช้สัญลักษณ์ลงในตารางแบบบันทึกข้อมูล และ 2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ (Symbol) ของ สมเกียรติ รัชฌมณี (2551)

3. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) แล้วจึงสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา เมื่อพิจารณาความหมายและประเภทของการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ (สมเกียรติ รัชฌมณี, 2551) พบว่า ผู้ประพันธ์ใช้สัญลักษณ์ส่วนตัวหรือเฉพาะบุคคลในการพรรณนาบทอรรถรย์และปรากฏการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์อยู่ 5 ประเภท ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประเภทของการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา

กิจกรรมนันทนาการ	พืช		สัตว์	เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธ	ธรรมชาติ	
เล่นเครื่องดนตรี (ขอ คันทัก หน้ากะลา) ขี่ช้างเที่ยว (ภูบ่นหลังช้าง)	ผัก	ผลไม้	ช้าง/ งาช้าง จิ้งจก ปลา งู	ค้อน เหล็ก ร้อน พื้ม เส้นด้าย พุง เส้นด้าย ยืน ปีก (ดินสอ) หมึก กระบุง หมึก	ทั่วไป	พิเศษ
	ต้นมะเขือยาว	กล้วยแดงโม			น้ำตก โคกหิน แปลงผัก	ฝนตกหนัก/ น้ำนอง/ฟ้าร้อง/ฟ้าผ่า/ พายุ/ แผ่นดินไหว

จากตารางข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ในบทอรรถรย์จากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา จำนวน 5 ประเภท ได้แก่ 1) กิจกรรมนันทนาการ 2) พืช 3) สัตว์ 4) เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธ และ 5) ธรรมชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมนันทนาการ จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอาศรัย ปรากฏการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ของการเล่นเครื่องดนตรีแทนการพรรณนาถึงกิจกรรมทางเพศ เครื่องดนตรีที่ปรากฏในบทอาศรัย ได้แก่ ซอพุงตอ หรือ ซอสามสายแบบลานนา และส่วนประกอบของซอ ได้แก่ คันชัก หน้ากะลา ดังตัวอย่าง

“...องค์เป็นเจ้าพระมรรควัฒนลงบนสายซอทั้งสามสายนั้น พลิกหน้ากะลาของซอไปมา ให้มุมของสายซอรับกับการสีของคันชักที่ลากลั่นบ้างยาวบ้าง หากนัยน์ตาได้แต่จ้องมองนางจีหน้าสวยเสียงใส เสียงซอขึ้นดังเสียงคนครางฮืออยู่ในลำคอ ลดเลี้ยวเกี่ยวกระหวัดเหมือนงูเลื้อยพันหลักไปกับเสียงขับร้องของนางจีเอื้องผิ้ง ปากม่วนจำหวาน เปียงป็นปาดก้อง แสนสายอยู่ห้องเมืองบน ดิกคิ่นแคไหนด ก็ยังบรรเลงกันสนุกสนานอยู่บนหอคำอย่างได้ จังหวะจะโคน มีหนักมีเบา มีขอยมีแซม เอื้องผิ้งร้องพรางบิดตัวไปมา รู้ดีว่าจะไม่กลับลงมา จากหอคำจรรุ่งเจ้า” (บัณฑิต ลำซำ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ใช้สัญลักษณ์ของเครื่องดนตรี คือ ซอพุงตอ หรือ ซอสามสาย และกล่าวถึงคันชักเป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชายและหน้ากะลาเป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศหญิง ผู้ประพันธ์พรรณนาการสืบทอดด้วยการดึงคันชักเข้าออก การพลิกหน้ากะลาของซอไปมา พร้อมกับเสียงขับร้องของเอื้องผิ้งเป็นสัญลักษณ์แทนการมีเพศสัมพันธ์ของตัวละคร นอกจากนี้ ผู้ประพันธ์ยังใช้การสืบทอดที่มีจังหวะหนักเบาเป็นสัญลักษณ์แทนการเคลื่อนไหวในการร่วมรักกันของชายหญิง สร้างจินตภาพให้เกิดแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้ประพันธ์ยังใช้กิจกรรมการขี่ช้างเที่ยวเป็นสัญลักษณ์ในการพรรณนาถึงการมีเพศสัมพันธ์ด้วย ดังตัวอย่าง

“...คำคินนี้มีภารกิจลับพิเศษ มีแต่องค์เป็นเจ้ากับนางจีอวลิม นั่งกันสองคนบนกูบ ไม้มีความนุ่มสลิ หากบารมีหมีควายตามมาส่งถึงประตูเวียง ไปเที่ยวป่าปีบใกล้ๆ นีละ ไม่ต้องออกแรงมาก เดินวนไปเวียนมาให้องค์เป็นเจ้าคุยกับอวลิม ตอนแรกก็คุยธรรมดา ต่อมาก็กระซิกกริกรี้ เห็นท่าจะไม่ดีละ ทำไมผ้าขึ้นดินจกกับผ้าฮ้างอกหลุดมาพันไว้กับบราวกูบ อ้าว เค็ดมามด้วย อ้อย กูบโคลงไปโคลงมา สไลค์ล่อนหมดแล้ว ช้างแก้วโยกหัวโยกกันสวนจังหวะ คานไ่ว้ไม่ให้กูบเอียงไปมาอย่างไม่เป็นขบวน ชวนเลี้ยวไปถึงไล่ด้วยเกรงจะตกลงมาทั้งคนทั้งกูบ ไม่มีเสียงกระซิกกริกรี้แล้ว มีแต่เสียงฮึดฮัดของชายกับเสียงวิ๊วว้ายของหญิง เอ้า จับกูบก้นไว้ให้ดี จะทำอะไรก็ทำกันไปเถิด แต่อย่าตกลงมานะ โอ้ย อีกนานไหมนี้ ร้องกันลั่นป่าเขียว จะประคองให้ไม่ไหวแล้ว ...เฮ้อ จบกันได้เสียที จะได้กลับไปนอน ง่วงเหลือเกิน อ้อยก็ยังไม่ได้กิน” (บัณฑิต ลำซำ, 2556, หน้า 132)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ใช้สัญลักษณ์การขี่ช้าง โดยกำหนดให้ช้างเป็นผู้พรรณนาภาพเหตุการณ์ กล่าวถึง กูบบนหลังช้างที่โยกเอียงและโคลงไปโคลงมาตามจังหวะการก้าวเดิน อีกทั้งใช้การโยกหัวโยกกันของช้างเป็นสัญลักษณ์พรรณนาถึงจังหวะการ

เคลื่อนไหวขณะมีเพศสัมพันธ์กันด้วย แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างธรรมชาติการเดินของช้างกับการโยกไปมาของกูปบนหลังช้าง เป็นการพรรณนาถึงเหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่สามารถสร้างจินตภาพให้เกิดแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน

2. พืช จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอาศรัย ปรากฏการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ โดยผู้ประพันธ์ใช้ผักและผลไม้ เป็นสัญลักษณ์แทนการกล่าวถึงอวัยวะเพศและหน้าอกของผู้หญิง ได้แก่ ก้วย (กล้วย) และต้นมะเขือหำม้า (ต้นมะเขือยาว) มะเต้าสองใบ (แตงโม) ดังตัวอย่าง

“หัตถามือนาง เทียวเหมือนเตียนใต้ แสนวิไล ยิ่งนัก” องค์เป็นเจ้าอ่อนชฌ แล้วออกต่อ “ตอนเจ้าสุปอนก้วยป้อ แต่เมื่อตอนตีกป้อปอนก้วยสุ” (บัณฑิต ลำคำ, 2556) และ “พระญาผาสุริยาควาได้มะเต้าสองใบ อ่อนดาวดินกระเสือกกระสนกลิ้งไปชนต้นมะเขือหำม้า กลัวหลุดเลยหนีบไว้หว่างขา ฝนตกเต็มท่า เนืองนองทั่วท้องนางจี” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์ใช้พืชเป็นสัญลักษณ์แทนการกล่าวถึงอวัยวะในร่างกาย โดยใช้ มะเต้าสองใบ (แตงโมสองลูก) เป็นสัญลักษณ์แทนหน้าอกของผู้หญิง และใช้ ก้วย (กล้วย) และต้นมะเขือหำม้า (ต้นมะเขือยาว) เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชาย นอกจากนี้ยังพบการใช้สัญลักษณ์ของฝนตก และน้ำท่วม แทนของเหลวที่เกิดจากความใคร่ในกามคุณ เป็นการตีความหมายในบทอาศรัยระหว่างชายหญิง อันแสดงให้เห็นถึงการสร้างจินตภาพเพื่อให้ผู้อ่านสามารถตีความและเข้าใจสัญลักษณ์ที่ใช้พรรณนาภาพการร่วมรักได้อย่างชัดเจน

3. สัตว์ จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอาศรัย ปรากฏการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ โดยการกล่าวถึงสัตว์ ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ ได้แก่ ช้าง จิ้งจก งู ปลา เป็นสัญลักษณ์ในการพรรณนาถึงบทอาศรัย ดังตัวอย่าง

“...ช้างแก้วโยกหัวโยกกันสวนจ้งหะคานไว้ไม่ให้กูปเอียงไปมาอย่างไม่เป็น ขบวน ขวนเสียวไปถึงไส้ด้วยเกรงจะตกลงมาทั้งคนทั้งกูป ไม่มีเสียงกระซิกิริแล้ว มีแต่เสียงฮึดฮัดของชายกับเสียงวิ๊ดวายของหญิง...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

“...ช้างตกมัน เอางาตีเข้าคอกจนงานั้นหักกระเด็น...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

“ตุบ” เสียงองค์เป็นเจ้าตกจากหลังกูปลงไปในพื้นดินเหมือนจกจิมตัวผู้ที่ตกแปะจากเพดานหลังจากลโมสรกับจกจิมตัวเมีย ช้างแก้วหลับตาปี (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

“...ลดเสียงเกี่ยวกระหวัดเหมือนงูเลื้อยพันหลักไปกับเสียงขบร้องของนางจีเอื้องผิ้ง...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

“ฝนตกพรใหญ่ลงมา ไม่ใช่ด้วยองค์อินทร์ประทานพรหรือกาฬปาหุลิของแสนหลวงเมฆสาคร หากเป็นด้วยยันต์พญาปาก่อที่องค์เป็นเจ้าควักออกมาให้คนไปสวนได้แฉ่งผ่อ...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์ใช้สัญลักษณ์ของสัตว์ คือ ช้างซึ่งเป็นสัตว์ใหญ่ที่มีกำลังอำนาจ การกล่าวถึงช้างตกมัน เป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมกระตือรือร้นของผู้ชายในการทำกิจกรรมทางเพศ การใช้ งา (ช้าง) และปาก่อ (ปลาช่อน) เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชาย และกล่าวถึงข้าศึก แทนอวัยวะเพศหญิง เมื่อพิจารณาจากตัวบทโดยละเอียด ผู้ประพันธ์ยังใช้จักจิมตัวผู้ (จิ้งจกตัวผู้) จักจิมตัวเมีย (จิ้งจกตัวเมีย) และ งู เป็นสัญลักษณ์แทนเพศชายและเพศหญิง เป็นการตีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ในการสร้างจินตภาพ การใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับสัตว์พรรณนาถึง การมีเพศสัมพันธ์ ทำให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพเหตุการณ์ชัดเจนขึ้น

4. เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และอาวุธ จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบท อัจฉรย์ ปรากฏการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ ผู้ประพันธ์ใช้เครื่องมือในการตีดาบ อุปกรณ์เครื่องเขียน อุปกรณ์การทอผ้า และอาวุธ เป็นสัญลักษณ์แทนการพรรณนาถึงบท อัจฉรย์ ดังตัวอย่าง

“ในคืนนั้นบนห้องหอคำ พระญามาสุรียาฉลองดาบคู่กาย ด้วยการตีดาบใหม่
แห่งหัวใจกับซึ่งซอ จับค้อนใหญ่ทุบลงไปบนเหล็กกร้อนแรง เสียงกระทบกระแทกดังสนั่น ซึ่ง
ซอกุมด้ามดาบมันเต็มกำมีน้อย เหล็กกร้อนถูกพลิกไปมา เพื่อค้อนจะได้ตีทุกแง่มุม เหนือไหล่
ไคล้อย...”

“...เมื่อตีจนได้ที่ ก็เอาใบดาบแช่ลงในน้ำมนต์ปนน้ำตาเทียนขาวขุ่นแตก
กระเซ็น เป็นอันเสร็จสมอารมณ์หมาย นอนลงทอดกาย หลับไปในราตรีที่แสนเปราปร่า”
(บัณฑิต ล่ำซำ, 2556)

“...ในห้องหอคำ พระญามาสุรียา ใช้ปิ๊กที่แข็งโป๊กจิ้มหมึกจารสารถึงทั้งกา
ยา สอนอักขระลานนา จิ้มซ้ายจิ้มขวา บได้อยู่ได้ย้าง ลูกศิษย์ตัวนิคเอบตเอบต ปัดกระปุก
หมึกหกออกมา หลงมนต์มายา สนิทลิเนหา เลิกคิดลาท้าว ไปหาผ้าขาว ขอยู่ต่อไป ในวงศ์
พุกา” (บัณฑิต ล่ำซำ, 2556)

“เคียงคะนึ่งเอียงอาย ตำหูกตำไป ตำผิดตำถูก องค์เป็นเจ้าแอบเอาจมูกซุกใช้
ในเกศาที่อ่อนนุ่มดั่งเส้นไหม แขนโอบเวย ทอชิ้นล้วงลาย มือล้วงนิ้วเกาเขี่ยเส้นด้ายพุ่ง ใช้
ฟืมกระแทกแรง ๆ ให้ลนิตเป็นเนื้อเดียวกันกับเส้นด้ายยืน เส้นด้ายดั่งไหมพันกันยุ่ง องค์เป็น
เจ้าแห่งวรรณกรกับนางจิจากตุงคบุรี ตำห้า ตำหูก ผูกไมตรีจิต อิงแอบแนบชิด สนิทติดใจ...”
(บัณฑิต ล่ำซำ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ใช้เครื่องมือในการตีดาบ อุปกรณ์เครื่องเขียน อุปกรณ์การทอผ้าและอาวุธ เป็นสัญลักษณ์แทนการพรรณนาในบท อัจฉรย์ คือ ใช้ ดาบ ค้อนและด้ามดาบ เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชายและเหล็กกร้อน แทนอวัยวะเพศหญิง อาวุธและเครื่องมือที่กล่าวถึงนี้ เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันด้วยการใช้ค้อนสำหรับตีเหล็ก

ร้อนเพื่อทำดาบเพื่อใช้ในการต่อสู้กับข้าศึกศัตรู มากล่าวเป็นสัญลักษณ์แทนการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิง นอกจากนี้ยังพบการใช้สัญลักษณ์อุปกรณ์เครื่องเขียน และอุปกรณ์การทอผ้า ได้แก่ ปีก (ดินสอ) และ พืม เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชาย และหมึก เส้นด้ายพุ่ง เส้นด้ายยืน เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศหญิง การกล่าวถึงกระดูกหมึก หก หรือ น้ำมนต์ปนน้ำตาเทียนขาวขุ่น เป็นสัญลักษณ์แทนของเหลวที่เกิดจากความใคร่ในกามคุณ ลักษณะการพรรณนาโดยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้เป็นการสร้างจินตภาพให้เกิดขึ้นในมโนภาพของผู้อ่านให้สามารถตีความหมายในบทอรรถาธิบาย และรับรู้เรื่องราวได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ธรรมชาติ จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถาธิบาย ปรากฏการใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ โดยมีกรกล่าวถึงธรรมชาติทั่วไป ได้แก่ แปลงผัก น้ำตก โคนหิน และการกล่าวถึงธรรมชาติพิเศษในลักษณะของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติใช้เป็นสัญลักษณ์แทนการกล่าวพรรณนาถึงบทอรรถาธิบายอย่างตรงไปตรงมา ดังตัวอย่าง

“...องค์เป็นเจ้าออกแรงเพื่อดีงนางจีขึ้นมามานาน อ่อนดาวพุงตัวขึ้นยืน แต่เหยียบลงไปบนดินโคลน เลยเสียหลักเซหงายท้อง กลายเป็นจุดคนที่จะมาช่วยพาหลบฝนตกลงมาจากอานม้าไปนอนทับกันอยู่กลางแปลงผักกาดจ้อน ผักกาดญี่ปุ่น...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

“...องค์เป็นเจ้าพานางจีลงแหวกว่ายในธาราใต้แสงเดือนเบ้ง น้ำตกลงมาซ่ายขาวให้เย็นอร่ามขึ้นใจนัก หัวเราะต่อกระซิบกระรึกกระรี่ ว่าอ้อมไปด้านหลังของโคนหินใหญ่ กลางน้ำตกมีหาดหินดินทำให้สามารถปีนขึ้นไปโคนนั้นได้ บนโคนนั้นมีสาหร่ายคลุมอยู่เปียกและจลื่นเป็นเมือก...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้ประพันธ์ใช้ธรรมชาติทั่วไป คือ แปลงผักและน้ำตก ใช้เป็นสถานที่ช่วยในการพรรณนาถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง เช่น ฝนตกทำให้ดินโคลนลื่น จนคนทั้งสองล้มทับกันอยู่กลางแปลงผัก หรือการกล่าวถึงน้ำตกใช้เป็นสถานที่ในการพรรณนาถึงการมีเพศสัมพันธ์ ผู้ประพันธ์ใช้ โคน (ที่ดินที่เป็นเนิน, ที่ดอน) เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศหญิง นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังใช้ธรรมชาติพิเศษหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ได้แก่ ฝนตกหนัก น้ำท่วม ฟาร้อง ฟาผ่า พายุ แผ่นดินไหว เป็นสัญลักษณ์แทนในการพรรณนาถึงบทอรรถาธิบาย ดังตัวอย่าง

“...ฝนตกพรูใหญ่ลงมา ไม่ใช่ด้วยองค์อินทร์ประทานพรหรือกาฬปาลิมาของแสนหลวงเมฆสาคร หากเป็นด้วยยันต์พญาปาก่อท้องค์เป็นเจ้าควักออกมาให้คนไปสวนได้ แฉ่งผ่อ พื้นดินเฉอะแฉะลื่นไหล ลูกขึ้นยืนไม่ไหวได้แต่ไต่ตัวกันไป ฟาผ่าลงมากลางร้อง ฟาร้องเสียงร่ำลั่น พื้นสั่นด้วยพายุบูแคม...” (บัณฑิต ลำคำ, 2556)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้ประพันธ์ใช้ธรรมชาติพิเศษหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ฝนตกหนัก น้ำท่วม พายุ ไฟป่า พายุ แผ่นดินไหว เป็นสัญลักษณ์แทนการพรรณนาภาพเหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่รุนแรง สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาทางเพศอันร้อนแรงของตัวละคร ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงสภาพการณ์ ก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องราวได้ชัดเจน กล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์บทอรรถาธิบายของผู้ประพันธ์ทำให้เรื่องราวมีความสมจริงและเหมาะสมกับบริบทของเรื่อง และหากผู้อ่านไม่พิจารณาจากบริบทแวดล้อมและตีความเนื้อเรื่องให้ละเอียดถี่ถ้วน ย่อมทำให้เข้าใจแค่เพียงว่าเป็นการพรรณนาถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยทั่วไป แต่ด้วยลักษณะการใช้สัญลักษณ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทและสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นภาพเหตุการณ์ได้อย่างชัดเจนขึ้น

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถาธิบายจากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์ใช้สัญลักษณ์ส่วนตัวหรือสัญลักษณ์เฉพาะบุคคลมาใช้เพื่อกล่าวพรรณนาถึงเหตุการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุหลาบ มลลิกะมาส (2540) กล่าวว่าสัญลักษณ์ส่วนตัวหรือสัญลักษณ์เฉพาะบุคคล (Private or Personal Symbol) คือ การใช้สัญลักษณ์เฉพาะในวรรณกรรมเรื่องเดียวของนักเขียนคนใดคนหนึ่ง หรืองานประพันธ์ชุดใดชุดหนึ่ง บางครั้งต้องใช้การพิจารณาในการตีความจากบริบทหรือหาเบาะแสจากภายนอกวรรณกรรมเรื่องนั้น เช่น ประวัติชีวิต บันทึก จดหมาย ฯลฯ ของนักเขียนผู้นั้น หรืออาจได้รับการแนะนำได้บ้างว่าสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมที่นักเขียนกำหนดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่แทนของอะไร ในแง่ใด ผลการศึกษการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถาธิบายจากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย เรื่อง สีนหามนตาแห่งลานนา ปรากฏการใช้สัญลักษณ์ในบทอรรถาธิบาย 5 ประเภท ได้แก่ 1) กิจกรรมนันทนาการ 2) พืช 3) สัตว์ 4) เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธ 5) ธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์อันเป็นองค์ประกอบทางภาษาที่สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยสร้างสีสันให้นวนิยายมีความน่าสนใจ และน่าติดตามตั้งแต่เริ่มต้นไปจนกระทั่งจบเรื่อง โดยเฉพาะการพรรณนาภาพเหตุการณ์ที่น่าสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของสิ่งรอบตัวมากล่าวแทนภาพการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของสมเกียรติ รัชขมณี (2551) ที่กล่าวว่า การใช้สัญลักษณ์เป็นการนำสภาพหรือลักษณะของสิ่งหนึ่งใช้แทนหรือเป็นตัวแทนของอีกสิ่งหนึ่งที่ต้องการกล่าวถึง การเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ต้องผ่านการวิเคราะห์และตีความหรือดูบริบทที่แวดล้อมจึงจะสามารถเข้าใจสัญลักษณ์นั้น ๆ ได้ และสอดคล้องกับคำ

กล่าวของ บุรฉัตร บุญสนิท (2534) ว่า การใช้สัญลักษณ์ย่อมเกี่ยวเนื่องกับเนื้อเรื่องและสัญลักษณ์นั้นก็เกี่ยวโยงไปจนถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ตลอดจนศาสนาของชาตินั้นด้วย การที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้สัญลักษณ์ อันได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ พืช สัตว์ เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ อาวุธและธรรมชาติ เหล่านี้มาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนการพรรณนาภาพเหตุการณ์ การมีเพศสัมพันธ์ เพื่อพยายามหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงการมีเพศสัมพันธ์อย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภณัฐ เทียนทอง (2564) ที่พบว่า บทอัครจริยที่ปรากฏในเรื่อง ลิลิตพระลอ กวีนิพนธ์ใช้สัญลักษณ์ที่เป็นธรรมชาติมาพรรณนากิจกรรมทางเพศระหว่างชาย และหญิง ซึ่งสัญลักษณ์ที่เป็นธรรมชาติปรากฏอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ พืช สัตว์และธรรมชาติ มีความแตกต่างเพียงแค่การศึกษาของศุภณัฐไม่พบลักษณะการใช้สัญลักษณ์ประเภท กิจกรรมนันทนาการและเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธ เท่านั้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ การ์ตูนญ์ พนมสุข (2549) ที่ว่าพบว่า อุปลักษณ์เรื่องเพศในบทอัครจริยสามารถจำแนกได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่ มนุษย์ สัตว์และพืช สิ่งประดิษฐ์และอาหาร ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ การเดินทาง และการแสดงและการละเล่น โดยกล่าวว่า การนำอุปลักษณ์ประเภทต่าง ๆ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกล่าวถึงพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ เพราะพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์เป็น องค์ประกอบสำคัญในการกล่าวถึงเรื่องต้องห้ามรุนแรงที่สุดในสังคมไทย

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าบทอัครจริยไม่ได้มีไว้เพื่อความบันเทิงหรือเพื่อให้วรรณคดี เรื่องนั้นครบรสเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาสามัญของ มนุษย์ แต่ในขณะเดียวกัน การพูดเรื่องเพศในที่สาธารณะก็ไม่ใช่ที่ยอมรับ เพราะเป็นเรื่อง ที่ไม่เหมาะสม การที่ผู้อ่านจะเข้าใจและตีความหมายของการใช้ประเภทสัญลักษณ์นั้น ๆ ก็ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย เนื่องจากเนื้อหาของบริบทเกี่ยวกับเรื่องการมี เพศสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม ผู้ประพันธ์ก็สามารถแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเภท ของสัญลักษณ์ที่เลือกใช้ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับทุกบริบท ไม่ว่าจะเป็น สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ต่าง ๆ ที่นำมาเป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมทางเพศของตัวละคร สิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดรสคำและรสความที่มีความไพเราะ ถือเป็นความสามารถทางการใช้ ภาษาของผู้ประพันธ์ที่สร้างความงดงามในกับบทอัครจริยได้อย่างลงตัว

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอัครจริยจากนวนิยาย ประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทยครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการใช้สัญลักษณ์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกล่าวแทนสิ่งที่ต้องการนำเสนอให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมและถูก

กาลเทศะ ให้เป็นที่ยอมรับได้ในบริบทของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ถ้อยคำสุภาพ และเพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวถ้อยคำหรือการพรรณนาเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์อย่างตรงไปตรงมา การใช้สัญลักษณ์ในบทอัครรยยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถของนักประพันธ์ในการเลือกใช้ภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและธรรมชาติรอบตัวในพื้นที่ภาคเหนือได้อย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

การศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอัครรยจากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นไทย ทำให้ทราบถึงค่านิยมเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำที่พึงประสงค์ในการพรรณนาถึงสิ่งที่ไม่สุภาพหรือกล่าวถึงกิจกรรมทางเพศ ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องหรือโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศควรนำการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ไปเป็นสื่อในการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติที่สนใจเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่สุภาพในการสื่อสารคำต้องห้ามได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบริบทในสังคมไทยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอัครรยจากนวนิยายประเภทจินตนิยายพื้นถิ่นภาคอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบการใช้โวหารภาพพจน์ประเภทสัญลักษณ์ว่า มีความเหมือนและความแตกต่างกันเรื่องใดบ้าง หรือศึกษาปัจจัยในการเลือกใช้สัญลักษณ์ในบทอัครรยของแต่ละพื้นถิ่นว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง

2) ควรมีการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในบทอัครรยในวรรณกรรมปัจจุบันเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมและพัฒนาการของบทอัครรยในวรรณกรรมปัจจุบัน

รายการอ้างอิง

- การุญญ์ พนมสุข. (2549). *การวิเคราะห์เปรียบเทียบอุปลักษณ์ในบทอัครรยของวรรณกรรมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2540). ภูมิปัญญาไทยในวรรณศิลป์ไพจิตร. ใน *การสัมมนาภูมิปัญญาไทยในวัฒนธรรมทางภาษา*. กรุงเทพฯ: โรเนียว.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2541). *สุนทรียภาพในภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ศยาม.
- บัณฑิต ลำคำ. (2556). *สินหามนตาแห่งลานนา*. น่าน : พุค่าน่านฟ้าโฮเต็ล.

- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2534). *ความเป็นสากลในวรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงศิลป์การพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชันส์.
- ศุภณัฐ เทียนทอง. (2564). การใช้สัญลักษณ์ในบทอาศรัยจากเรื่องลิลิตพระลอ. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(43), 135-147.
- สมเกียรติ รัชมณี. (2551). *ภาษาวรรณศิลป์ Literary Language* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สายน้ำใจ.